

БЕЛГИЛИ КОМПОЗИТОРДЫҢ ДӨРЕТИҮШИЛИГІНЕ БАҒЫШЛАНДЫ

Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлік академиялық музыкалы театрында **Өзбекстан** **хәм Қарақалпақстан көркем өнер ғайраткері, Бердақ атындағы мәмлекетлік сыйлықтың лауреаты, композитор, дирижёр, хормейстер, профессор Қурбанбай Заретдиновтың тууылғанының 75 жыллығына бағышланған кеше болып өтті.**

Илажда Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесінің комитет баслығы М.Атамуратов, Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңесінің секретариат баслығы З.Өмирбеков, «Нураный» қорының Қарақалпақстан Республикасы бөлімі баслығы Т.Абдижабаров, Қарақалпақстан Республикасы Мәдениет министрі Б.Темирбаевлар шығып сөйлеп, Қурбанбай Заретдиновтың республикамыздың мәдениетін, көркем өнерін рәуажландырудағы дерлік 60 жыллық жемісін мийнетіне тоқтап өтті.

Өзін мийнет жолын 1967-жылы Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекеттік музыкалы театры хор артисти сыпатында баслады. 1970-1975-жыллары М.Ашрафий атындағы Ташкент мәмлекетлік консерваториясында билим алады. Консерваторияны тамамлап келгеннен соң 1975-1981-жыллары Ж.Шамуратов атындағы Некис мәмлекеттік көркем өнер билим журты оқытушысы, директордың орынбасары,

1981-1989-жыллары Қарақалпақ мәмлекетлік филармониясы оркестр дирижёры, 1984-1985-жыллары Санкт-Петербург Киши опера хәм балет театры дирижёр стажёры, 1989-жылдан берли Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлік музыкалы театрының дирижёры, бас хормейстер, бас дирижёр лауазымларында ислеп келмекте. Қурбанбай Заретдинов барлық күш-қуатын, саналы өмірін қарақалпақ көркем өнерін рәуажландыруға бағышлаган шебер шөлкемлестіруші, ұқыплы башы. Ол қайсы лауазымында ислемесін, мийнет сүйишлигі, жұмысқа болған талапшандығы хәм әдил басқаруы менен хұрметке ийе.

Ол композитор сыпатында лирикалық хәм тарихый темаларда қосықлар хәм оркестр ушын музыкалар дөретти.

«Тумарис», «Дайы қыз», «Бөхәр», «Бүлбил», «Устаз», «Бегжап трагедиясы», «Назлымхан сулуы» хәм басқа да шығармалардың авторы.

«Өжетлер», «Ер висоли» музыкалы драмасы, «Әжинияз» операсында, «Айжамал» балетінде, «Майсараның хийлеси», «Алеко», «Бердақ», «Едиге», «Ғәрип ашық» музыкалы спектакльдерінің, «Тумарис», «Қырық қыз», «Едиге», «Аралық мениң» опералары, «Зийуар» музыкалы драмасы, «Назлымхан сулуы» балети хәм театрда сахналасырырған басқа да музыкалы спектакльдерде шеберлік пенен дирижёрлық етип,

тамашағейлерди таң қалдырды. О.Абдирахмановтың, К.Рахмановтың спектакльдеріне музыка жазды.

Ол Қазақстан, Дағыстан, Башқурстан Республикаларында, Ташкент қаласында, Хорезм уәлаятында өткерилген мәдениет-дослық күнлерінің, фестивалдардың, Өзбекстан Республикасы Ғәрезсизлиқ, Наурыз улуыма халықлық байрамларының, ири мәдени салтанатлы байрам кешелерінде, үлкен театрластырылған концерттердің, гастроль сапарларының белсенди қатнасушысы.

2008-жылы Ашхабад қаласында өткерилген музыка фестивалында қатнасты.

2013-жылы Ташкент қаласында театр жәмәти менен гастроль сапарында болып «Алпамыс» спектаклинің дирижёры, 2013-жылы театрда сахналасырылған «Тумарис» операсы хәм 2015-жылы «Қырық қыз» балетінің авторы.

Қарақалпақстан Республикасы Мәдениет хәм спорт ислери министрлігінің 2015-жыл жууағы бойынша «Етігі» таңлауының «Жылдың ең жақсы композитор» номинациясы жеңімпазы. 2016-жылы Ташкент қаласы Науай атындағы Өзбекстан мәмлекетлік үлкен театрында «Әжинияз»,

Қарақалпақстан хабар агентлигі.

ЖОҚАРЫ БИЛИМЛЕНДИРИҮ

ИЛИМ ХӘМ СПОРТТАҒЫ ЖАҢА ЖЕТІСКЕНЛИКЛЕР

Өзбекстан мәмлекетлик Дене тәрбиясы хәм спорт университети Нөкис филиалында 2025-жылдың жууағына бағышланған баспасөз конференциясы болып өтті. Илажда оқуы орнының илимий потенциалы, халықаралық байланыслары хәм студент-жаслардың ерискен табыслары хақында кең түрде мағлұмат берилди.

Тийкарынан конференцияда атап өтилгеніндей, бүгінгі күнде филиал тек спортшыларды емес, ал, дүнья жүзилик илим талаптарына жууап беретугын жетик қәнигелерди таярлайтуғын заманагәй билимлендириу ошағына айланyp үлгергенлигин ис жүзинде дәлиллекемекте. Және де айта кетугын нәрсе, филиал дирекциясының мәлимлемесине кере, бүгінгі күнде мәкәмениң илимий потенциалы 44,3 процентти қурап, бул көрсеткіш өткен жылларға салыстырғанда сезилерли өсим болып табылады. Қууанарлысы, дәрғайда улуыма 88 профессор-оқытушы жұмыс ислеп, олардың 39ы илимий дәреже хәм атақларға ийе болғаны үлкен жетіскенлигиниң белгиси, деп ойлаймыз. Оларда 2025-жылдың өзінде 10 излениуши (3 DSc хәм 7 PhD) өз диссертацияларын табыслы қорғап, илимий дәреже алып келген. Ал, жыл дауамында 217 илимий мақала, соның ишинде Scopus базасында 5 хәм ЖАК диминдеги баспаларда 179 мақала жарық көргенін мақтанаш етеди.

Қууанарлысы, халықаралық шериклик хәм инвестициялар киргизийде болса оқуы орындары арасында филиалдың халықаралық абырайы артып бармақта. Сондай-ақ, конференцияда Түркия, Қубла Корея, Қытай хәм Қазақстанның жетекши университеттери менен орнаылған байланыслар тийкарында әмелге асырылған жойбарлар таныстырылды. Әсиресе, Өзбекстан

сёрфинг хәм экстремал суу спорт түрлері федерациясы менен биргеликте баҳасы 20 400 АҚШ доллары мұғдарындағы 4 дана заманагәй «Concept 2» тренажёрларының алып келиниуи — материаллық-техникалық базаның бекемленип атырғанының айқын дәлили бола алады. 3 оқытушы Қытайдың Шихези

халықаралық илажлар күтилмекте, тәжирибе алмасуының әҳмиyeti хәм басқа да сораулар шеңберінде қызықсынды.

— Биз филиалымызда мақсетли квоталар хәм «устаз-шәкирт» системасын күшейттик. Быйыл 10 излениушимиздің бирден диссертация қорғауы — соңғы 3 жыллық мийнеттиң нәтижеси.

Сондай-ақ, сырт елли алымлар менен биргеликте онлайн-семинарлар шөлкемлестірип, мақала жазуы сапасын арттырмақтамыз. Және де, филиалымызда «Спортта инновация» дегереги шөлкемлестірилип, жәми 157 студентти бирлестірип тур. Олар тек илим менен емес, стартап жойбарлар менен де шуғылланады. Соның нәтижесинде быйыл 5 студентимиз мәмлекетлик стипендият

университетинде тәжирибе артырып, олардағы оқуы хәм әмелии сабақтардан кәникпеге ийе болды. Тийкарысы, журналисттердің итибарын ең көп тартқан мәселелердің бири, бул студенттердің ири жетіскенликтери еди. Бул жолда да филиал қуры алақан емес. Себеби, быйылғы 2025/2026-оқуы жылында бир уақыттың өзінде 5 студент Президент хәм атақлы мәмлекетлик стипендиялар жеңімпазы атанған. Бул республика көлеминдеги жоқары көрсеткіштердің бири болып есапланады. Буннан тысқары, дәрғай студенттериниң Гиннес рекордлар китабына кириу илажларына да белсене қатнасып, өз потенциалларын халықаралық дәрежеде көрсетип атырғанығы үлкен нәтиже, деп билемиз.

Илаж дауамында журналисттер филиалдың илимий потенциалы быйыл кескин өскенлиги, буган тийкары себеп не хәм студенттердің илимге қызығушылығын арттыруы ушын қандай имкантиялар жаратылған, келешекте тағы қандай

ал, 27 студентимиз инновациялық сертификатларға ийе болды. Екиленбей, мақтанай айта аламан, 2026-жыл ушын режемиз анық: 1 халықаралық хәм 1 республикалық конференция өткерийди режелестиргенбиз. Сондай-ақ, Қубла Корея хәм Қытай университеттери менен студенттер алмасуы бағдарламасын (академиялық мобиллик) және де кеңейтпекшимиз, - дейди филиал директорының илимий ислер хәм инновациялар бойынша орынбасары Ислам Мамбетназаров.

Жууақлап айтқанда, Өзбекстан мәмлекетлик Дене тәрбиясы хәм спорт университети Нөкис филиалы өткен оқуы жылын үлкен илимий потенциал хәм халықаралық абырай менен жууақтап, 2026-жылға айдын мақсетлер менен қөдем таслап атырғанына исе-ним арттырдық.

С.ТУРДЫБЕКОВА,
арнаулы хабаршымыз.
СҮҮРЕТТЕ: илаждан көринис.

БАСПАСӨЗ ӘНЖУМАНЫ

БАЛАЛАР САЛАМАТЛЫҒЫ – ТИЙКАРҒЫ ҰАЗЫЙПА

Бул жұмыстар Республикалық балалар стоматология поликлиникасы мысалында

Халқымызда «Тис ауырыуы – жан ауырыуы» деген нақыл бар. Бул бийкарга айтылмаған. Себеби, инсанды ең қатты қынайтұғын дөртлерден бири – тис ауырыуы болып есапланады. Соның ушын да, әзелден жасы үлкенлеримиз балаларға тислерди сақлау, ауыз тазалығына әмел етиуди үйретип келген.

Және бир хикметли сөзде «тисиң сау болса – тамағың мазалы» делінеди. Себеби, саламат тис тек ғана ауқат сиңирийди емес, ал, баланың улуыма саламатлығын да тәмиинлейди. Шыпакерлердің атап өтиуинше, ауыз бослығындағы кеселликлер пүткил организмнің жұмысына унамсыз тәсир көрсетийи мүмкин.

Рәуиятта келтирилиуинше, бир данышпан тәуиптен «Инсан саламатлығын сақлаудың ең аңсат жолы не?» деп соралты. Ол: «Алдын ауызға итибар берің, себеби, барлық жақсылық хәм шыпа усы жерден киреди» деп жууап берген екен. Көринип турғанындай, бул рәуият бүгінгі күнимизде де өз әҳмиетине ийе.

Кәнигелердің пикиринше, балаларда тис кеселликтериниң алдын алуы емлеуден гөре әдеуір нәтижелі. Күніне кемінде еки мәрте тис жуууы, малзы затларды мөлшеринде жөу хәм турақты шыпакер тексеруинен өтиу – саламат күлпиниң гиреуи.

Биз тосыннан мақаламызды тислердің әҳмиетинен басламадық. Некис қаласында жайласқан Республикалық балалар стоматология поликлиникасында ғалаба хабар кураллары үекиллери ушын өткерилген баспасөз әнжуманында тислер хақындағы түсиниклеримизди еле де толықтыруы имкантияты жаратылды. Онда мәкәмениң бүгінгі жұмысы, материаллық-техникалық базасы хәм балаларға көрсетилип атырған стоматологиялық жәрдем сапасы хақында хәр тәрәппеле мағлұматлар берилди.

Илажда атап өтилгеніндей, Республикалық балалар стоматология поликлиникасы Нөкис қаласы хәм республикамыздың барлық аймақларынан келген 18 жасқа шөкемги балаларға бийлуп стоматологиялық жәрдем көрсетеди. Поликлиника күніне 250 баланы қабыллау имкантиятына ийе болып, жұмыс уақты азанғы саат 8:00ден кешки саат 18:00ге шөкем белгиленген.

Мәкәме еки қабатлы қолайластырылған имаратта жайласқан. Биринши қабатта хәкмишиллик-хожалық ханалары хәм хожалық есабындағы бөлим жұмыс алып барса, екінши қабатта емлеу бөлими, операция, ПЦС хәм физиотерапия ханалары жайласқан.

Баспасөз әнжуманында бөлим

баслығы Гүлзабира Анакулованың атап өтиуинше, поликлиника толық модернизацияланған хәм заманагәй есәб-үскенелер менен тәмиинленген. Ханаларда жәми 22 заманагәй стоматологиялық қурылма болып, соннан үшеуи «Саламатлық-3» жойбары шеңберинде алынған. Қалған 19 қурылма, жұмсақ инвентар хәм стоматологиялық үскенелер хожалық есабындағы бөлим қаржылары есабынан сатып алынған. Гуманитарлық жәрдем қоры тәрәпинен берилген 2 видеографтын биреуи рентген кабинетине орнатылып, нәтижелі жұмыс алып бармақта.

Хәзирги уақытта поликлиникада 30 шыпакер мийнет етпекте. Олардың 11и жоқары категориялы, 3еуи биринши категориялы, 4еуи екінши категориялы. Сондай-ақ, 7 стоматолог жоқары категорияға ийе. Хожалық есабындағы бөлимде 7 тис шыпакеи жұмыс алып бармақта.

Мәкәме Қарақалпақстан медицина университетиниң Стоматология факультети ушын оқуы базасы есапланады. Бул жерде студенттерге әмелии хәм теориялық сабақлар өткериледи. Сондай-ақ, 2-санлы Нөкис медицина колледжиниң тис техникәи қәнигелиги ушын да әмелии сабақлар шөлкемлестірилиди.

Баспасөз әнжуманында санлы системаның енгизилиуине де айрықша тоқтап өтилди. Поликлиникада жыл басынан ДМЕД системасы иске қосылған болып, барлық кабинеттер компьютер менен тәмиинленген. Жәми 52

хызметкер IT бағдарында оқытылып, сертификат алған. Жыл дауамында 8 мәрте медициналық кеңес өткерилген, шыпакерлер арасында 13, орта медицина хызметкерлери арасында 30 оқуы шынығулары шөлкемлестірилген.

Поликлиникада балаларға тислерди емлеу хәм ауыз, ауыз бослығы силекей қабаты кеселликтерин емлеу, бет-жақ тис қатарлары аномалияларын емлеу, сондай-ақ, мектеп оқушылары арасында профилактикалық жұмысларды алып баруы сыяқлы стоматологиялық жәрдемлер көрсетиледи.

Келген наұқаслардың анализи соны көрсетеди, мұражатлардың 50 процентти тис қатты тоқымаларының кеселликтери, 21 процентти тис алдыруы, 15 процентти ауыз бослығы силекей қабаты кеселликтери, 6 процентти бет-жақ аномалиялары менен байланысы. Қосымша ханаларға 21 процент балалар қатнауы димизге алынған.

Сондай-ақ, хожалық есабындағы бөлим қаржылары есабынан 18 дана заманагәй стоматология үскенеси комплекти хәм поликлиника мебели сатып алынып, балалар хызметине бағдарланған.

Баспасөз әнжуманының жууағында атап өтилгеніндей, балалардың саламатлығын қорғау, оларға сапалы хәм заманагәй стоматологиялық хызмет көрсетуи поликлиника жәмәтииниң тийкарығы ұазыйпасы болып қалмақта.

Гүлнара ЖҮГИНСОВА,
арнаулы хабаршымыз.

ЖАҚСЫЛЫҚ ЖЕРДЕ ҚАЛМАЙДЫ

Жыллардың өтиуин уақытқа байланыстырас, бунда инсан өмири биринши орында турады. Пүткил өмири дауамында көрип-билулердің, есипти-үлкенілердің бәри-бәри турмыс сабағы есапланады екен, деп ойлап қаласаң базыда. Екинши жағынан алып қарасақ, «өмир – устаз» деп те бийкарга айтылмаған.

Соның менен айтайын дегенимиз, Азизаның турмыс мектебинде журип көрип үйренгенлери, түйгенлери қанша? Жаслайынан ата-енесине унап, макул көрип, күйеуиниң «тиге берсин» оқып жүрип-ақ, алып қашып келгени еди. Турмыс деген жаслық, бир жағынан қыз болған үйинде жоғалық, үй тәуишлерин қайдан билсин, ата-анасы алдында, қалаберсе, үй хызметинде таза түскен жеңгеси бар. Арасында бир үй тазалап, суу тасығыны болмаса Азизаға қарап тұрған жұмыс та жоқ. Ол уақытлары суу тасыу машқала еди, бир шақырым жерден ийінағаш пенен шөкелек тасыйсаң ямаса фляганы қудықтан толтырып ешек пенен қудықтан алып келиуге туура келетугын еди. Хәзиргиниң жасларына рәхәт гой, үйде отырып-ақ кранның қулағын таулап жиберсең, шөкелектерін хәп заматта толтырып алағояды. Бир жағынан оқуыды, бир жағынан үй жұмысларын, келин деген аты бар, қа-

зан-табақ дегендей, үй шаруасы тийисип кетесең.

Атасы о дүньясы абат болсын, қудайы берген ескише де, заманагәй де сауатылы инсан болды. Дәслепки мийнет жолы урыс жылларына туура келгенин Улжан апасы

рып, байраққа «Москвич» жеңил машинасын сауға етті. Сонда жасы сексенди қарсылап қалған уақытлары еди. Баласы менен ауылға қидырып барғаны бар, баяғы кези көрген ауылластары бәри жалбырақласып гезеклесип атаның пәтия-

болған соң «балам, берекет тап!» деп кеулиниң толғанлығын билдирип пәтиясын берер еди.

Сонда күйеуи «Атам саған разы болып кетти гой, Азиза, билесең бе? Бизлер де миннетдар дууасын алғанбыз» деген еди.

Хәзирги уақытта ауылластары «ауылымыздың атын атамыздың атына қоямыз, қала берсе, белгилі орындардан атына арнап орын ажыраттық» деп мийнет жолынан көширме сорап келип тур. Мине, айтайын дегенимиз, усылардың бәринен хабардар ауылластары Азизаны бири «келин» десе, және биреулері «кише» деп, жасы уллының келиниси, орныңыз бар, деп көрген жерде хұрмет етип итибар бергеннен кеули толып, көз көрген қәдирданлар, ауылластар деп шақырықтарынан қалмауға тырысады.

Халқымызда «Жақсылық жерде қалмайды», «Жақсыны жақсысын айт, нуры тасын» деген даналық сөзлер бар. Мүбәрек Рамазан айында нигет етип ораза тұтқан ата-апаларына шын кеулинен хызмет еткен келинлер олардың пәтияларын алса, хызметлери ертең бир күни өзлерине жақсылық болып қайтады, әлбетте.

Шынарғұл
АТАМУРАТОВА,
нураныи.
Нөкис қаласы.

АҚЫБЕТЛИК

бир сәубетлескенінде айтып берип еди.

— Бизлер қыз апам Бийбигүлди жездеме қоржынның бир жағына алтын теңге, бир жағына сол уақыттың пулын толтырып узаттық, - дейди. — Үлкен атам Таумурат оғада бай киси болған. Сонда усы қыз апам ағалары менен жарысып ал шабатугын еди. Үлкен атам өзіне жақын жерден еки үй тигип берди қыз апам хәм жездем екеуине, - деп те айтып отырды.

Аузы дууалы, айтар сөзи орынлы, халқын сөзине турғыза алатугын жездемнің ауылластары оғада ауызбиршиллик, қарны тоқ молшылықта қурғын жасады. Сонда ашылыққа бола оннан-буннан көшип келгенлер де болды. Және де бир айтатугын жери, атамның мийнетлери инабатқа алынып, мийнет демалысына шығарда «персональный пенсионер» деп шығарылған екен. Елимиз басшылары усыларды есапқа ала оты-